

SZAKIRODALOM.

Dr. Gyalui Farkas. *Külföldi közkönyvtárakról. Tanulmány Németország, Svájc, Franciaország, Anglia, Hollandia, Belgium és Ausztria nevezetesebb közkönyvtárainról.* I. kötet. 8 táblával és 7 könyvkezelési eredeti nyomtatvány-mintával. Kolozsvár, 1900. XVI + 123 l.

Három év előtti könyvtártani tanulmányútról szóló beszámolónak első része ez a kötet. Megjelenésekor a napilapok egy része majdnem szokatlan élénkséggel hívta fel rá a figyelmet, hangsúlyozva különösen úttörő mivoltát. S valóban nem is igen ismerünk olyan művet, a mely a nevezetesebb könyvtárak rendszeres, összehasonlító ismertetését tűzte volna ki feladatául, habár másrésről nem szabad elhallgatnunk, hogy több nevezetes német, francia, angol u. n. bibliothekonomiai kézikönyv egyes fejezeteiben igen nagy anyag van feldolgozva a különböző könyvtárak rendszereit, kezelését, berendezését illetőleg.

Gyalui dr. ebben a kötetben tizenöt könyvtárt mutat be, u. m. Németországból a müncheni kir. udvari és állami és az ottani egyetemi, a strassburgi császári egyetemi, a kölni városi, a bonni kir. egyetemi, a frankfurti városi, a lipcei kir. egyetemi, a hallei egyetemi, a berlini királyi és az ottani egyetemi és a drezdai kir. nyilvános könyvtárakat, Svájcban a zürichi városi és a múzeumegyleti könyvtárakat, Luzern kanton könyvtárát és a bazeli nyilv. egyetemi könyvtárt. Előszavában felsorolja azokat a külföldi könyvtárakat is, a melyekről művének egy későbbi kötetében szándékozik szólani.

A feladat, a mit Gyalui maga elé tűzött, épenséggel nem nevezhető könnyűnek. Könyvtárak jellemző vonásainak fölismeréséhez, s az összehasonlításokból eredő tanulságok levonásához igen gyakorlott szem és tájékozottság szükséges — különösen, ha egy rövid utazás alkalmával olyan sok nagy gyűjteményről akarunk mindenre kiterjeszkedő képet nyújtani. mint Gyalui

szóban forgó munkájában, a hol az egyes gyűjtemények történetét, anyagát s az intézetek jelen állapotait összefoglaló ismeretetés a cél. Nem is csodálkozhatunk hogy nem sikerült olyan művet nyújtania, a melyenre ambíciója és lelkesedése sarkalta. Ha egy vagy két szempontból vette volna vizsgálat alá anyagát, kétség nélkül hasznosabb, eredményesebb munkát végez. Mi azt hittük, hogy szépirodalmi író léteire különösen arra fog törekedni, hogy a könyvtárak életét, első sorban használatát eleven képekben bemutassa. Ez igen szép feladat lett volna s egyáltalában nem vont volna le semmit a vállalat tudományos jellegéből. Megismertet ugyan szerző a használati feltételekkel, azonban a szerzett impressziók nem hangolták élénkébb rajzokra s inkább a könyvtárak történeti és bibliotékonómiai ismertetésére törekedett. Értékes dolgot művelt így is és szakemberek igen sokszor fogják felhasználni könyvét, a mikor egyik másik könyvtár állapotairól tájékozódniok kell. De bármily ügyességgel állította is össze szerző az egyes könyvtárak történetére vonatkozó adatokat, ezek a vázlatok mégis csak vázlatok maradnak. Epen ezért tudományos kutatásoknál mindenki igen hálás lesz a Gyalui által igen helyesen minden könyvtár ismertetése után közölt bibliografiai adatokért a melyek a szakemberre nézve fontos kimerítő forrásművekre utalnak. Mindezzel nem a szerző törekvéseinek értékét akarjuk kisebbiteni. Csupán annak a hangsúlyozása célunk, hogy egy kis kötetben tizenöt könyvtárról szakemberekre nézve kielégítő történeti ismertetést adni lehetetlenség.

Hasonlóképen áll a dolog a könyvtárak anyagát illetőleg. Hogy is lehet kívánni, hogy képet nyujthasson valaki egy rövid utazás után oly sok gyűjteménynek akkora anyagáról? Ehhez alapos kutatásokra van szükség, a mire Gyaluinak akkor jól tudjuk gondolnia sem lehetett. S mégis majdnem túlzott buzgalommal némely könyvtárak ismertetésénél ezt is megkísérli, a mi ismét hozzájárul ahhoz, hogy könyve egyenetlenné, tervezetében és koncepczióban bizonytalanává válik. A kéziratok könyvtári kezelését Gyalui egyáltalában nem tette tanulmány tárgyává. Úgyszintén arra se terjeszkedhetett ki, hogy az egyes gyűjtemények anyagát a magyar irodalom szempontjából megvizsgálja. Pedig ezt a feladatot első sorban magyar tudósoknak kell megoldani, a minthogy lelkesítő példák erre nézve nem is hiányoznak. Hálásan vesszük azonban a hallei magyar könyvtár állapotairól szóló tudósítást.

Végezve most már azoknak a feladatoknak felsorolásával, a melyeket Gyaluinak nem lehetett vagy programjából kifolyólag nem is kellett megoldani, ismerjük el, hogy nagy anyagát a nehézségek mellett is alapjában véve igen ügyesen és sok tekin-

tetben tanulságosan rendezte el és dolgozta fel. Azok, a miket az egyes könyvtárak építkezéseiről, berendezéséről, kezeléséről elmond, a magyarországi könyvtárügy jelen állásában igen nagy haszonnal olvashatók. Helyesen ismeri föl és hangsúlyozza a könyvtárak kulturtörténeti jelentőségét, rámutat az itthon megoldandó kérdések egész sorára, a használat kérdéseiben mindig a legliberalisabb szempontoknak lelkes hirdetője, úgy hogy könyvtétől tagadhatatlanul sok irányban kedvező hatásokat lehet várni.

Előszavában egy kissé nagyon is nagy vonásokban vázolni törekszik a könyvtárügy magyarországi fejlődését. Ugyancsak az előszóban látjuk, hogy a Korvin-kódexnek a Korvina szóval való már ismételten megrótt értelmetlen jelzése még mindig kísért könyvtári szakírók műveiben is.

—szt—

Firtinger Károly. *Ötven esztendő a magyarországi könyvnyomtatás közel múltjából. Kiadja a könyvnyomdászok szakköre.* Budapest, 1900. 8-adr. 220 l.

A magyar könyvnyomtatói kar egyik legérdemesebb tagja, s a nyomdászati szakirodalom terén is már régóta igen jó nevű szerző nagyszámú kisebb dolgozat után terjedelmes könyvvel ajándékozta meg nyomdásztörténetünk mindinkább fejlődő irodalmát. Szorgalmas tanulmányok és gondos kutatások alapján könyvet írt a magyarországi nyomdászat egyik legnevezetesebb időszakáról, arról t. i. a melyik a század eleji irodalmi fellendüléstől egészen a szabadságharc bukásáig terjed. Hogy kellő művelődéstörténeti háttérrel festhessen meg, valóban elismerésre méltó tájékozódást szerzett történeti irodalmunk révén hazánk politikai, irodalmi és gazdasági viszonyairól. Ebben a keretben azután nagy gonddal helyezte el a nyomdászati viszonyokról évek során át fáradhatatlan lelkiismeretességgel összegyűjtött adatait. Ezek az adatok kiterjeszkednek a nyomdászati technika legapróbb részleteire, továbbá a nyomdászok személyi és társadalmi viszonyaira, szóval a kérdésnek épen azokra a oldalaira, a melyeknek megvilágításához tökéletes szakismeretek s a szakma emberei között messze ágazó összeköttetések szükségesek. Firtinger Károly mindkét tekintetben alkalmas volt a feladat megoldására. A nyomdászati technika kérdéseinek fejtegetésében a métier alapos ismerőjeként mutatja be magát, a személyi adatok felkutatásában pedig azt hiszem senki sem mutathatott volna fel oly szép eredményeket, mint ő, a ki hosszú idők óta a legnagyobb éberséggel meginterwievolt mindenkit, a kinek birtokában valamelyes adatot sejtett. Ezek mellett természetesen alaposan ismeri az eddigi kutatások eredményeit is. Így jött létre könyve, mely ugyan nem pragmatikus története a század első fele magyar nyomdászatának, azonban az érdekes ismert és ismeretlen adatok nagy tömegének igen stilszerű elbeszélés keretében való elhelye-